

(BŘEZEN 2014)

REVOLUCI, NEBO REGULACI?

Nůžky mezi příjmy a majetky nejbohatších na jedné straně a středními a chudými vrstvami na druhé straně se již po čtyři desetiletí rozevírají a dosahují už natolik nesouměřitelných rozdílů, že nastává situace, kdy je třeba se zamýšlet, zda bude snížena revolucí nebo regulací. Pracující se totiž začínají domáhat spravedlivější odměny za svoji práci, místo toho jsou však pracovní poměry stále více právně a sociálně slabší, nekvalitnější, prekarizovanější. Vyplynulo to z debaty „Práce, prekarizace, alternativy“, kterou 19. března v rámci cyklu „Jiné pohledy na svět“ uspořádaly Městská knihovna v Praze spolu s občanskou iniciativou ProAlt. Panelisty byli filosof Martin Brabec (MDA), politolog Jan Májíček (SocSol) a aktivistka Nikola Šimandlová (ProAlt), besedu moderoval ekonom Pavel Novák.

Májíček na úvod předestřel formy prekarizace: prodlužování pracovní doby trvalých úvazků při rostoucí nezaměstnanosti, nárůst krátkodobých úvazků, využívání OSVČ na práce zaměstnanců („švarcsystém“), rozvoj pracovních úloh pro samostatné pracovníky, kteří nemusí být fyzicky členy týmů (např. programátoři), zneužívání brigádníků a studentů apod. Domnívá se, že by měl být přijat zákon, aby veřejné zakázky byly zadávány jen firmám s vlastními, nikoli smluvními zaměstnanci, aby tudíž plnily zakázku přímo a nepřeklápěly je na další firmy. Zdůraznil úlohu odborů, ale konstatoval, že je složitější a rizikovější (kvůli tlaku zaměstnavatelů) se odbořově organizovat. Sdělil, že v USA kvůli tomu začali oslovovat zaměstnance mimo firmy. Aktivisté zahájili informační kampaň na ji-

ných místech setkávání lidí (např. v parcích), podobně změnili také informování spotřebitelů o pracovních podmínkách dělníků – kupř. vkládali letáčky s informací o dětské práci v prodejnách obuvi do bot na regálech.

„Nikdy nebylo na světě tolik sociální nespravedlnosti jako nyní,“ prohlásil politolog s tím, že to je skvělá zpráva pro ty, jež chtějí svět měnit a usilovat o sociální spravedlnost. Informoval, že rozpočtová kancelář Kongresu USA zjistila, že od roku 1979 během 30 let

příjmy domácností v USA po zdanění vzrostly následovně: u 1 % nejvyšší příjmové skupiny o 275 %, u dalších 20 % se zvýšily o 65 %, u středních 60 % obyvatel o 40 % a v případě 20 % sociálně nejnižších stouply jen o 18 %. Pro odstranění této nesouměřitelnosti je dle něho nutno prosadit sérii přechodných požadavků: nepodmíněný základní příjem (NZP), zkrácení pracovního týdne, třeba vést kampaň za důstojnou mzdu (na nájem, studia, kulturu i na určité úspory), zavést mzdy pro studující.

Jak dodal moderátor, příjmové a majetkové nůžky se rozevírají již po desetiletí i kvůli tomu, že narůstá rozdíl mezi poměrně vyšším zdaněním nízkopříjmových skupin a poměrně nižším zdaněním skupin vysokopříjmových.

I Šimandlová přidala srovnání – příjmy amerických manažerů od 70. let se zvýšily asi o 750 %, zatímco příjmy dělníků v těch samých firmách vzrostly jen o 5 %. V té souvislosti poukázala i na případ

ProAlt

INICIATIVA PRO KRITIKU
REFOREM A NA PODPORU
ALTERNATIV

České pošty, kde přepážkoví zaměstnanci musejí nabízet různé nepoštovní produkty, přičemž za tuto práci fakticky pobírají nižší odměny, než berou jejich šéfové, kteří se na tomto prodeji vůbec nepodílejí. Aktivistka uznává, že se těžko prosazuje zvyšování daní, protože hrozí odsun produkce za hranice. Některé činnosti, zvláště služby, však do zahraničí nelze přesunout, neboť klientela je zde, upozornila a varovala, že nelze spoléhat na stékání bohatství od bohatých k chudým. Jak dále připomněla, koncept částečných úvazků vznikl kvůli mateřským dovoleným a

„NEPODMÍNĚNÝ ZÁKLADNÍ PŘÍJEM JE VYPLÁCEN NA ALJAŠCE VE VÝŠÍ 2000 USD ROČNĚ“

studentům, za čas se však posunul a je zneužíván, neboť je to výhodné pro zaměstnavatele. Podtrhla, že na prekarizaci práce vydělává zaměstnavatel, je veden snahou o snižování nákladů a maximalizaci zisku, proto manipuluje se zaměstnanci na dobu určitou atd. Dle ní existují dvě cesty řešení. 1. Jít politickým rozhodnutím proti sociálnímu dumpingu, proti přesouvání výrob do rozvojových zemí, což však nestačí řešit na národní úrovni, nýbrž je třeba postupu na úrovni EU či celého světa. 2. Prohlubovat uvědomování si hodnot ve společnosti a postupovat proti konzumerismu

lidí. Jak upozornila, i populární využívání diskontů a nízkonákladových společností prekarizuje jejich zaměstnance, neboť nízká cena pro spotřebitele je vykoupena nízkou mzdou pro zaměstnance.

Brabec rozebíral NZP a připomněl, že idea garantovat všem základní prostředky na život je stará stovky let, mj. ji uvádí Thomas Moore v Utopii. Sdělil, že dle některých západních ekonomů by NZP měl být nad úrovní životního minima, kupř. okolo 200 eur (dle konkrétních podmínek v zemi). Je názoru, že NZP lidi osvobozuje a aktivizuje. Lidé i při pobírání NZP mírně nad úrovní životního minima by prý chtěli pracovat – nebyl by totiž dostatečný, aby uspokojil jejich nároky na kvalitu života. Ti, kteří chtějí některé práce vykonávat, ale kvůli jejich nízkému ohodnocení je odmítají, by je tím pádem mohli přijmout a ti, kteří práci hledají, by přijali i hůře placenou, neboť by byli zajištěni NZP. Jak přitom filosof zdůraznil, NZP by posílil vyjednávací pozici těch, jež práci hledají. NZP přitom může přinést výhody i zaměstnavatelům – zlevnil by některé práce, lidé by díky zajištění skrz NZP přijímali i méně honorovanou práci. Vzpomenul, že určitou formu všeobecného příjmu kdysi navrhoval zavést Vlastimil Tlustý (ODS), který ale chtěl současně zrušit všechny ostatní sociální dávky a důchody, tj. nešlo ani tak o NZP, jako o snížení výdajů státu.

Brabec přiznal, že NZP by si vyžádal určité daně, využity by mohly být ekologické, Tobinova, nebo z příjmů státních podniků. Vysokopříjmová populace by na NZP kvůli daním prodělala, pro část společnosti by výsledek byl neutrální, nízkopříjmová část by ale vydělala. S NZP dle většiny zahraničních expertů prý není nutně spjata nějaká cenová regulace, vysvětlil s tím, že regulaci provází určitá neefektivita. Sdělil, že NZP je vyplácen na Aljašce, a to ve výši 2000 USD ročně.

Zabýval se rovněž otázkou rozdělování, či přerozdělování. Poukázal na chystaný překlad knihy „Materiální základy svobody“ a na práci Johna Rolse o teorii spravedlnosti.

Otázka přerozdělování je otázkou sociální spravedlnosti, pravil. Odmítl názory, že trh statky rozděluje spravedlivě, dle zásluh,

což uznal i Friedrich Hayek, ve skutečnosti je totiž rozděluje dle schopnosti platit. Trh navíc neohodnocuje všechny talenty, společnost se musí o ně zajímat, podtrhl. Odvolal se na Rolse, že lze majetek odebírat i bohatým – záleží na společenské dohodě a představil jeho myšlenkový experiment: Skupina lidí, kteří navzájem neznají své vlastnosti, nadání, znalosti, dovednosti, sociální zázemí, se má dohodnout na pravidlech rozdělování. Dle Rolse bude výsledkem stav rovnosti, objektivita, kdy nikdo nebude riskovat pravidla něčemu straníci, byť třeba i ve svůj – domnělý – prospěch. Aby tedy bylo dosaženo spravedlnosti, musí být nastolena nestrannost, rovnost. Přitom lze povolit nerovnosti, ale jen ku prospěchu slabším, nebo k podpoře talentovaných, kteří se pak o výsledky podělí, neboť talent si nikdo nevytvořil, nezasloužil, lidé se rodí do určitých rodin, jde o genetickou a sociální loterii. Nelze proto brát ohled a oceňovat dle talentu, vždyť vliv má i pořadí narození, podotkl Brabec. Představy, že je nutno ocenit zodpovědnost, vyvrátila dle něho nedávná ekonomická krize, poněvadž ti, kteří za ni nesou zodpovědnost, nijak postiženi nebyli. Odmítl též snahy o paternalismus při využití NZP, ostatní by údajně neměli nutit ostatním názor, jaké je pojetí správného života.

Novák k tomu doplnil průzkum ze Švýcarska, kde respondenti odhadovali, že po zavedení NZP by 60 % lidí přestalo pracovat, ale přitom 95 % dotázaných odpovědělo, že oni by pracovali nadále.

Stav povědomí českých občanů o NZP hodnotil filosof s uspokojením – zatímco před rokem byl NZP jen akademickou otázkou, dnes již je v povědomí širší společnosti, a to přesto, že se to nestalo předmětem zájmu masových médií. V diskusi se Majíček vyjádřil i ke zneužívání sociálních dávek: „Je to mýtus.“ Připomněl průzkum z dob ministrování Miroslava Kalouska (TOP 09), že zneužito je pouze 0,02 %. Jak podotkl, na dávkách se nedá žít a také do sociálně vyloučených lokalit se kritici nestěhují. Vytkl také Kalouskovu někdejšímu kolegovi Jaromíru Drábkovi (TOP 09), že rozvrátil úřady práce, přehltil je administrativou, takže nejsou s to dodávat podrobnější údaje o nezaměstnanosti, její skladbě apod., a naopak, že se ze své funkce snažil podporou personálních agentur o zhoršení podmínek pro odborové organizování a tak oslabení pozic odborů. ◀ (kru)

KALENDÁŘ

► **TVÁŘÍ V TVÁŘ** - Jaroslav UNGERMAN. Kdy: Úterý, 8. dubna, 17:00 – 19:00. Kde: Café Exil, Bubenečská 10, Praha 6.

► **SPaS:** Evropský parlament. Zveme vás na seminář SPaSu Evropský parlament, fungování eurozóny, euro, fiskální kompakt. Přítomni budou europoslanec za ČSSD Libor Rouček, europoslanec za KSČM Miloslav Ransdorf. Kdy: Čtvrtek, 10. dubna, 17:00 – 19:00. Kde: náměstí Winstona Churchilla 2, Žižkov, Praha 3.

► **Vernisáž:** LIBUŠE STAŇKOVÁ & LADISLAV VORBA – srdečně Vás zvou do svého výtvarného světa. Kdy: Čtvrtek, 17. dubna, 17:00 – 19:00. Kde: Františka Křížka 10, Praha 7

► **MDA:** Limity pro těžbu uhlí. V dopoledním bloku s odpůrci i příznivci prolamování limitů rozebereme současnou situaci na Mostecku a v odpolední části se zamyslíme nad reálnými příležitostmi ekologického rozvoje regionu. Kdy: Středa, 23. dubna, 09:30 – 11:30. Kde: Sněmovní 1, Praha 1

► **Naše společná přítomnost** – ekonomický růst v souvislostech. Čtvrtý ročník mezioborové konference, zaměřený na environmentální, sociální a etické souvislosti ekonomického růstu. Kdy: Čtvrtek, 17. dubna, 09:00 – 11:00. Kde: Branišovská 31, Praha

► **MDA:** Myslet socialismus bez tanků. MDA zve na diskusi o knize Myslet socialismus bez tanků Svoboda slova ve střed/tu zájmů československého roku 1968. Kdy: Čtvrtek, 17. dubna, 17:00 – 19:00. Kde: Hybernská 7, Nové Město, Praha 1

► **Dům čtení Ruská:** Kulturní politika státu. Kdy: Čt, 24. dubna, 18:00 – 20:00. Kde: Ruská 192, Praha.

► **Zdrojovna** – Workshop. Kdy: Neděle, 27. dubna 2014 Kde: Radlická 125 - Za Ženskými domovy 125/5, 15000 Praha 5

DOPORUČUJEME...

Proalt pokračoval v řadě debat o současné podobě trhu práce a možnostech boje proti prekarizovaným zaměstnáním.

<http://www.youtube.com/watch?v=nHR5Vrm2uug>

Protože pobočka MDA na Praze 5 se stala nedobytnou, přesunuli se zájemci o diskusi o stavu české ekonomiky, improvizovaně do sídla Alternativy Zdola. To nápor diváků vydrželo a mohla se rozběhnout debata nejen o české ekonomice – dotazy diváků se týkaly i dohody TTIP, postoje k Ukrajině a řady dalších aktuálních témat. Sami se můžete přesvědčit na videu:

<https://www.youtube.com/user/AlternativaZdola>

https://www.youtube.com/watch?v=c-t7qpMaxss&list=UU-9_9XaeYPtTFpvbDL2HqYVg

MDA Praha zareagovala rychle na situaci na Ukrajině a zorganizovala debatu k tomuto žhavému tématu. Steinerův sál dimenzovaný na 80 účastníků praskal ve švech, protože přijít si poslechnout prof. Oskara Krejčího přišlo téměř 130 lidí - řada z nich tedy musela stát. Postoje známého politologa a odborníka na mezinárodní vztahy Oskara Krejčího a také historika Filipa Outraty si můžeme poslechnout zde:

https://www.youtube.com/watch?v=10XRlpGbSCU&list=UU-9_9XaeYPtTFpvbDL2HqYVg

<https://www.youtube.com/user/AlternativaZdola>

Nad budoucností Ukrajiny se zamýšlela i Iona Švihlíková ve svém článku na Britských listech:

<http://blisty.cz/art/72707.html>

BŘEZNOVÝ ČAJ O KOMUNITNÍM ZEMĚDĚLSTVÍ

Březnový Čaj AZ se nesl v duchu komunitního zemědělství, které je jedním z témat, jimž se věnujeme. Téma bylo pojato ryze prakticky, protože role hlavní přednášející se ujala Míla Kettnerová, sama v takovém projektu zapojená, tedy s řadou praktických zkušeností. Poslechnout a doplnit přišli nejen „městští“ zájemci, ale také zemědělci. Poslechnout si více o komunitou podporovaném zemědělství, jeho výhodách pro obě zainteresované strany můžete zde:

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLCqFDEBNy0BePRJKS8PD-GyIMBId7exqmM>

ÚSTÍ NAD LABEM: KONEC NEZÁVISLÉHO ČINOHERÁKU

Déle než měsíc trvající krize a existenční nejistota Činoherního divadla města Ústí nad Labem, o.p.s. skončila v noci ze 3. na 4. března na zasedání zastupitelstva. Budoucí život ópésky by zajistil příspěvek na činnost, ten ale organizace nezískala.

Město v rozpočtu na rok 2014 vyčlenilo dostatečných 12 mil. Kč na Činohru. V březnu zastupitelé rozhodli o vzniku nové příspěvkové organizace města Činoherní studio, které přidělilo 8 mil. Kč. Zbylé 4 miliony budou přiděleny v grantu na činohru ve „velkém“ Severočeském divadle opery a baletu, s.r.o. Pět let fungující obecně prospěšná společnost půjde do likvidace a se souborem se řeší podmínky přechodu do nové organizace. Jednání nejsou jednoduchá, město totiž nechce nabídnout angažmá všem – vadí ředitel V. Čepek, umělecký šéf F. Nuckolls, herci J. Haidler a J. Maryško. Poslední jmenovaný se v médiích „proslavil“ tím, že neudržel emoce a udeřil po skončení zastupitelstva na schodech radního města a předsedu správní rady divadla J. Eichlera (herec je muší váha a políčku si J. Eichler skoro nevšiml, dál sledoval svůj mobilní telefon). Obě strany se navzájem obviňovaly ze lži.

Co stojí za pozornost, byl neurvalý přístup zastupitelů města k participující veřejnosti.

Na zasedání zastupitelstva nemohla veřejnost sedět v hlavním sále, ale pouze na balkóně. Bod k Činohernímu studiu byl zařazen až na konec programu. Jeho představení se nepodařilo a jednání nastalo kolem 22 hodiny, hlasování proběhlo po půlnoci. Podklady získali zastupitelé asi půl hodinu před projednáváním, neměli tak možnost se s nimi důkladně seznámit, ověřit informace, domluvit na postupu. Město podklady neumístilo na internetové stránky.

Šok přišel ve chvíli, kdy v rozpravě vystoupila ředitelka Dejvického divadla, místopředsedkyně Asociace profesionálních divadel a spoluautorka petice za divadlo (22371 podpisů) E. Kejkrtová Měříčková. Primátor ji přerušil, předal slovo tajemníkovi a ten citoval ze zákona o obcích. Tvrdil, že vystoupit smí pouze obyvatel města nebo majitel nemovitosti v katastru obce. Paní ředitelka oponovala, že bylo na jednání správní rady divadla dohodnuto, že může vystoupit. J. Eichler dohodu uznal, ale prý si podmínku v danou chvíli neuvědomil a těžko může porušit zákon. Až poté opoziční zastupitel dal procedurální návrh, aby zastupitelstvo odhlasovalo možnost paní Měříčkové vystoupit. To se také stalo. Opakovaně totiž vystupují na jednání lidé, kteří v Ústí nebydlí (např. investoři)! Radní Eichler tedy buď trpí ztrátou paměti, nebo zkoušel, zda náhodou neprojde předstírání omezení zákonem.

Hrubosti vůči několika lidem se dopustil radní A. Fišera. Na adresu paní Kejkrtové Měříčkové řekl, že udělala Činohernímu studiu medvědí službu. „My jsme dělali za Vás, my jsme napsali novému ministrovi, aby se postaral o činohru, to má dělat asociace (.) to co jste tady předvedla, jestli někoho zastupujete (.) já, kdybyste mne takto zastupovala, tak bych Vás opravdu nechtěl.“

V Ústí nejde ani pouze o udržení svobodné kultury, ale také o pěstování kultury svobody. ◀

Kateřina Vojtíšková

▶ Ústí nad Labem

DALŠÍ INFORMACE:

www.cinoherak.cz

▶ Blog J. Haidlera. Dostupné z: <http://haidler.blog.idnes.cz/>

▶ 700 korun ke každé vstupence z rozpočtu města. 21.02.2014. Dostupné z: <http://www.usti-nl.cz/cz/seznamy-zprav/aktualni-informace/nova-stranka-11.html>

▶ Otevřený dopis členům Zastupitelstva města Ústí nad Labem. Ústí nad Labem: Činoherní divadla město Ústí nad Labem, o.p.s., 2014. Dostupné z: <http://www.cinoherak.cz/download/files/otevendo-pislenmzastupitelstvam-stastnadlabem.doc>

▶ Vyjadřujeme nejvyšší pobouření. 5. březen, 2014. Dostupné z: <http://www.divadelni-noviny.cz/vyjadrujeme-nejvyssi-poboureni>

▶ Zápis z 19. zasedání Zastupitelstva města Ústí nad Labem. Bod 44. 3. 3. 2014, Magistrát města Ústí nad Labem. Dostupný z: <http://www.usti-nad-labem.cz/files/rm-zm/z19zm2014.doc>

„VZNIKÁ O KÚSOK KRAJŠÍ SVET“

Ve čtvrtek 13.3. proběhla v bratislavské místní části Nové Mesto prezentace projektů, navrhovaných k realizaci v rámci participativního rozpočtu. Sešlo se dohromady 15 návrhů, v částkách od 600 do 7 000 euro, které se uchází o podíl z patnáctitisícového rozpočtu pro tento rok. Na shromáždění dorazilo přes 50 lidí. Kromě koordinátorů jednotlivých návrhů to byli i místní zastupitelé a zájemci z řad veřejnosti.

Na úvod moderátor Peter Nedorščík seznámil přítomné s procesem participativního rozpočtu. Připomněl, že participativní rozpočet funguje na 3 000 místech na světě a to včetně států, jako je třeba Čína. Není divu, že se jím zabývá i OSN, která participativní rozpočet vyhlásila za nejefektivnější nástroj pro samosprávu, které se snaží o naplnění cílů demokracie, občanské spoluúčasti, transparentnosti, modernizace a efektivity.

Hlavní náplní setkání byla samotná prezentace projektů. Původně jich bylo 16, ale o realizaci jednoho bylo rozhodnuto předem. Týkal se renovace zábradlí na zastávkách MHD a osvojil si ho bratislavský dopravní podnik. Zbývající projekty se dají zařadit do několika skupin.

Nejvíce zastoupená skupina návrhů se týkala oblasti zeleně. Sešly se v ní návrhy od proměny městských trávníků v bylinné záhony po komunitní zahrady. Třeba projekt Pestujeme dobro(tky) počítá se zapojením mnoha skupin od žáků ZŠ, přes seniory, kteří by předávali své zkušenosti až k zapojení lidí bez domova.

Další hojně zastoupenou oblastí byly služby pro seniory, od zajištění kontaktů osamělých seniorů po lepší vybavení denního centra. Projekt Prevencia sociálnej izolácie seniorov počítá se zaměstnáním sociálního pracovníka, s nímž by si mohli důchodci popovídat po telefonu. V případě, že by klienti měli konkrétní podnět, co by se dalo zlepšit v městské části, předal by ho pracovník příslušnému odboru.

Přišlo i mnoho návrhů na projekty pro děti a mládež, od školní zahrady a umělecké dílny po nízkoprahové centrum pro dorost. Další projekty směřovaly do oblasti kultury, dopravy, otevřených dat nebo zdraví. Nejzábavnější prezentaci měl projekt Ako nájsť v tele zdravého ducha?, který se věnoval kondičnímu cvičení a který představila předsedkyně míst-

ní pobočky Červeného kříže, paní Ursínyová. Napřed nás všechny přesvědčila, že „... jsme sice všichni zdraví, ale trochu postižení“, pak zvládla ocitovat samu sebe a když vyvolala smích, reagovala na to slovy: „Asi jsem vás všechny přesvědčila.“ Jestli je její odhad správný, poznáme za dva týdny, ale rozhodně na její projekt nikdo nezapomene.

Při prezentaci se vystřídaly všechny skupiny obyvatel Nového Mesta. Projekt Pozastávka, který počítá s panely na zastávkách MHD, informujícími o zajímavostech dané lokality, navrhla skupina hendikepovaných obyvatel.

Zajímavé bylo, jak se témata prolínala. Projekty počítaly se zapojením seniorů, s účastí bezdomovců (a to i se zaplacením jejich práce), několik z nich se zabývalo problémovými lokalitami. Bude zajímavé dál sledovat proces veřejného zvažování, jestli se některé projekty nepropojí. Vznikl i humorný „konflikt“, kdy v rámci prezentace jednoho projektu zazněla stížnost na to, že v denním centru pro seniory nejsou prostory k cvičení, protože se v něm vydávají obědy, zatímco další projekt hájil stav současný a požadoval dovybavení televizí, protože klienti mají již problémy se pohybovat.

To byl ale jediný náznak nesouladu. Všem projektům se dostalo kladné odezvy a v závěrečné debatě se hlavně řešilo, jak jich zrealizovat maximum. Peter Nedorščík tak mohl uzavřít setkání konstatováním: „Vzniká o kúsok krajší svet“.

Veřejné zvažování projektů s následným hlasováním proběhne 27. března a poté vám opět přineseme informace přímo z místa. ◀

POLITICI: ZVOLTE NÁS A PAK ČTYŘI ROKY MLČTE

AZ pokračuje v kampani za participativní rozpočet v Praze. Velikou podporou je pro nás rozrůstající se hnutí úspěchů na Slovensku. Podívejte se např. na úžasné nápady občanů bratislavské čtvrtě Nového mesta:

http://pr.banm.sk/liferay/article/-/journal_content/56_INSTANCE_wrx2GwJwJ4Pk/282511/3104113

a nezůstane jen u nápadů na papíře – vybrané projekty (hlasováním občanů) se budou realizovat!

AZ pokračuje ve spolupráci na Praze 7 a doufáme, že na konci dubna zastupitelé rozhodnou o prvním kroku k větší účasti občanů na rozpočtu městské části.

Také jsme oslovili zastupitele celé Prahy s tímto konceptem – dostali jsme velké množství povzbudivých a kladných reakcí, žádajících o další informace či schůzky, i několik odpovědí, ve kterých je skryto, že občané mají jen právo volit své zastupitele a následně čtyři roky mlčet. A pokud se chcete do problematiky PR ponořit hlouběji, pak upozorňujeme na možnost stáhnout si zdarma celý materiál Ekumenické akademie:

http://aa.ecn.cz/img_upload/c4e56783c55554248b7d9cef-c26859ea/0103_ea_sw_sbornik_a5_web.pdf

Participativní rozpočet

- Co je to participativní rozpočet?
Participativní rozpočet (PR) je demokratický nástroj, který umožňuje občanům se přímo zapojit do tvorby rozpočtu obce, města nebo kraje, rozhodovat o velikosti jeho jednotlivých kapitol či navrhovat konkrétní položky. Lidé tak mohou určit, co chtějí v místě svého bydliště zlepšit a co přesně chtějí financovat. Mohou se také přímo zapojit do tvorby a uskutečnění projektů financovaných z obecního či městského rozpočtu.
- Jaké jsou s tím zkušenosti?
Tam, kde využívají participativní rozpočet, došlo k výraznému poklesu korupce, zlepšení služeb, zvýšila se občanská angažovanost a ochota zapojovat se do veřejných záležitostí. Například v Bratislavě se každý obyvatel / obyvatelka města ročně podílí na rozpočtu sumou přibližně 400 euro z vybraných daní. V tomto městě například dlouhou dobu chýřelo opuštěné kino Zora. Díky participativnímu rozpočtu se podařilo budovu zprovoznit a uplatit slavnost kulturního a komunitního centra, které bude svému okolí znovu prospívat.

E-mail: info@alternativazdola.cz
Web: www.alternativazdola.cz

Rozhodujte o rozpočtu vašeho města

- ▶ Přímá demokracie
- ▶ Transparentnost
- ▶ Svoboda
- ▶ Odpovědnost
- ▶ Bezkorupční prostředí
- ▶ Ekonomická efektivita
- ▶ Občanská aktivita

Seznamte se s participativním rozpočtem, požadujte a případně organizujte jeho zavedení v místě, kde žijete!

www.participativnizpocet.cz
info@alternativazdola.cz
www.alternativazdola.cz

FOND
2014

MŮŽEME SI NAVZÁJEM DŮVĚŘOVAT?

Rozhodování o rozdělení 20 000 € z rozpočtu bratislavské městské části Nové Město jde do finále. Ve čtvrtek 27.3.2014 se odкрыla polovina tajenky hlasování, protože ten den na místním úřadě proběhlo veřejné zvažování projektů, které má v konečných výsledcích 50% váhu. Po třech hodinách se tak dostal do čela projekt na revitalizaci bývalého železničního nádraží Filiálka.

Veřejné zvažování je zvláštní systém hodnocení, který vnáší do výběrů projektů k realizaci důraz na informovanost těch, kteří rozhodují. Novomešťané měli možnost hlasovat dalšími dvěma metodami — pomocí internetové ankety nebo fyzicky hlasovacími lístky do uren na několika místech městské části. Oproti těmto tradičním metodám veřejné zvažování zavádí kritéria, podle kterých se každý projekt hodnotí. Oproti „soutěži krásy“, se tak snaží vnést do hodnocení větší objektivitu.

Možnost přímo hlasovat mělo pouze 15 koordinátorů projektů, kteří hodnotili své návrhy navzájem. Přesto toho večera dorazilo asi 25 lidí a k tomu dva zastupitelé a starosta. Na úvod představil moderátor Peter Nedoroščik program, který se dělil do tří hlavních částí — návrh kritérií hodnocení, prezentace projektů a samotné hodnocení.

Dohromady se vybíralo 5 kritérií, kdy se při

hlasování mohlo v nich přidělit každému projektu 0 až 5 bodů, podle toho, nakolik kritérium splňoval. Některé kritéria pro hodnocení byla dopředu připravena, ale sloužila pouze jako inspirace. Shromáždění si stanovilo kritéria pro hodnocení samo. Velice rychle se podařilo domluvit na kritériu Cílová skupina, kam spadala různorodost, přímý a nepřímý dopad a velikost skupiny. Větší diskuse se zvedla u druhého kritéria Soulad projektu s preferencemi. V Novom Mestě sbírali podmínky od občanů. Bylo vzneseno hned několik

námitek, jednak k tomu, na jakém vzorku byl průzkum uskutečněný a jak je hodnověrný. Objevil se dokonce názor, že:

„Odpovědi byly

posbírány od lidí, kteří nic nedělají a jen kecají u piva.“ Přesto bylo nakonec toto kritérium přijato.

Dalším kritériem byla Míra dobrovolnictví. Ukázalo se, že většina projektů, 14 z 15, počítají se zapojením dobrovolníků. Protože se toto kritérium nesetkalo se všeobecným přijetím, bylo dalším navrženým Expertní know-how pro jeho vyvážení. Diskuse se stočila k tomu, jak toto téma objektivně hodnotit, protože v jeho hodnocení byli koordinátoři odkázáni na to, co o svých odborných vědomostech poví ostatní. Debatu dobře vystihla věta: „Můžeme si navzájem důvěřovat?“ Takže

„ROZHODOVÁNÍ O 20 000 EURO Z ROZPOČTU NOVÉHO MĚSTA JDE DO FINÁLE“

čtvrtým kritériem se nakonec stalo Efektivní využitelnost financí a pátým Udržitelnost a podpora participativního rozpočtu jako celku. Po opětovné prezentaci projektů se přistoupilo k hlasování. Po straně místnosti bylo nalepeno pět velkých papírů, pro každé kritérium jeden, na které zapisovali koordinátoři hodnocení ostatním projektů. Vyskytly se asi jen dva problémy, kdy jedna koordinátorka hodnotila i svůj projekt a další koordinátor zaměnil v jednom kritériu sloupce. Chyby se ale okamžitě opravili a neměly na výsledek vliv. Nakonec se ukázalo za nejproblematičtější sečíst těch tisíc čísel.

Dle výsledků se na prvním místě umístil projekt Revitalizácia stanice Filiálka, která byla konečnou stanicí koněspřežné dráhy Bratislava — Trnava. Dnes zarůstá býlím a mění se na skládku. Na druhém místě se umístil projekt komunitní zahrady Zeleninovo. Na bronzové příčce skončil projekt Ako nájsť v tele zdravého ducha? Jeho koordinátorka, paní Elena Ursínyová, zaujala už při veřejné prezentaci projektů o čtrnáct dní dřív. Jak se svěřila jedna účastnice: „20 let jsem nic nedělala a hned po její prezentaci jsem si šla zacvičit.“

Po polovině hlasování mají tyto projekty velkou šanci na realizaci. Konečné výsledky budou známy začátkem dubna, až se přidají výsledky hlasování na internetu a do uren. Vzhledem k zapálení účastníků a podpoře samosprávy, má participativní rozpočet nakročeno k úspěšnému pokračování i v dalších letech. ◀

ROZJEZD DRUŽSTVA ETICKÝCH PENĚZ

Ve dnech 14. - 15. března proběhla v Praze zatím poslední pracovní schůzka k tématu etické finanční instituce v ČR. Rozhodli jsme se na ní, že našim dalším krokem bude oficiální založení družstva, které by tuto funkci naplňovalo. Ustavující shromáždění je plánováno na druhou půlku května v Brně. Na březnové pražské schůzce jsme se tedy věnovali především věcem, které jsou k tomuto kroku potřeba — název, sídlo, statuty, poslání, etický kodex, orgány, apod. Sídlo družstva bude s velkou pravděpodobností v Brně, o názvu budeme hlasovat na schůzce v květnu. Výše členského vkladu byla stanovena na 2000 Kč. Schůzka je otevřená všem zájemcům o formování družstva, nejen potenciálním zakládajícím členům. ◀

EKOLOGICKÝ PATRONÁT NAD VODNÍM TOKEM

Program patronátů obyvatel a občanských sdružení nad vodními toky, aby se obnovila jejich přírodní podoba, rozběhla Koalice pro řeky a asociace Zelený kruh. Jde o navázání spolupráce dobrovolníků se správci toků, vodohospodáři a ekology na uskutečnění drobných svépomocných zásahů, které by nastartovaly samočinný proces zlepšení koryta toku vytvořením zátočin, tůňek, peřejí, klidných i rychle tekoucích úseků, které zvýší retenční schopnost území a navrátí různé živočichy. Přispěje tak k ochraně jak proti přesychání, tak i bleskovým povodním, obnoví samočisticí schopnosti toku a rozvine místní biodiverzitu.

Patronátní program byl inspirován projektem Vydří řeky, který uspěl v soutěži evropské asociace outdoorových firem (EOCA). První patronáty se rozběhly v jihočeském Kadově u Blatné a v Praze (Přátelé Kunratického potoka, Roztylský potok), dojednáno je v Telči (Arnika, Brontosauři). Cílem je navrátit tokům přirozenou schopnost vyrovnávat se s extrémními stavy, snížit vodní erozi, zlepšit mikroklima, které ztratily nebo se zhoršily kvůli technickým úpravám, narovnávání, zpevnování břehů apod. Obnovit se mají meandry, zprůchodnit bariéry a odstranit migrační překážky, což vytvoří podmínky pro vyšší zarybnění a pro život mnoha obojživelníků, hmyzu a dalších druhů, čímž se např. pro vydru, jejíž teritorium měří až 10 km, rozšíří její přirozená potravní základna místo napaďání rybí násady. V úvahu přichází vyhloubení tůňek, vytvoření polohrázek, odstranění či snížení překážek v toku, ale také likvidace černých skládek či invazivních rostlin. Nejde jen o zásahy přímo v tocích, ale třeba i o zatravněvací pásy či vytvoření mokřadů na zemědělské půdě, mezi lány a loukami v okolí. Mělo by jít o práce, které nevyžadují vodoprávní řízení.

Podle autorů se do programu mohou zapojit např. hasiči, sportovci, školy, okrašlovací spolky, letní dětské tábory. Ředitelka Zeleného kruhu Julia Sokolovičová vyzdvihla právě efekt organizování této péče o vodní toky ze zdola, samotnými místními občany a komunitami, což by mělo být zárukou dlouhodobosti a kvality patronátu, upřímného zájmu o věc. Jak Zora Kasíková (KpŘ) dodala, místní se též snáze dohodnou s úřady a vlastníky. Jana Vintrová (KpŘ) vyzvala ke shromažďování tipů na potoky, jejichž koryta by se měla zlepšit, zdůraznila spolupráci odborníků a laiků a varovala před „gerilovými“ akcemi. Za vhodné považuje určení kritérií pro sledování zlepšení stavu, což třeba mohou i děti jako analýzu druhů a počtů živých organismů v rámci školní výuky či táborové hry. Poukázala i na zkušenosti z Německa, kde se obce a občané významně podílejí na udržování přírodního charakteru toků. V této souvislosti Sokolovičová poznamenala, že i na Slovensku je – díky dlouholetým aktivitám Michala Kravčíka a spol. – vztah veřejné správy k problematice udržování toků a retence vody v krajině lepší než v ČR. Program stavby přehrázek na horských a drobných tocích totiž získal státní podporu a dal v desítkách obcí tisícovkám lidí na kvalifikaci nenáročnou práci, která obcím hned přináší efekt. ◀ (kru)

► Julia Sokolovičová a Jana Vintrová pod ukázkou toho, jak by se měly vodní toky změnit a co by patronáty nad toky mohly přinést.

KOŇSKÉ JEZDECKÉ STŘEDISKO JAKO PRVEK MÍSTNÍ EKONOMIKY

Středisko pro výcvik jezdců na koni, chov a výcvik koní, pro odpočinek jezdců na dálkové koňské trase a pro nabídku jízd turistům a podobné volnočasové využití – to byl ukázkový příklad záměru rozvoje místní ekonomiky, který na semináři „Ekonomika na venkově“ představil 6. března ve Slaném starosta obce Královice Luděk Šofr. Seminář v rámci projektu „Učíme se filmem“ uspořádala místní akční skupina Přemyslovské střední Čechy.

Na programu byly filmy „Globální versus lokální“, „Totnes, město přerodu“, „Globální konina“, „Zelené Coloradu“ a „Libochovičky“, vystoupení odborné lektorky akce Ilony Švihlíkové a diskuse se starosty, zastupiteli, podnikateli a místními aktivisty. Z filmů a debaty vyplynulo, že v hospodaření, využití místního potenciálu si občas hází klacky pod nohy samotný český stát, EU, resp. jejich úředníci a zaměstnanci veřejné správy – příkladem je zákaz jednoho z ředitelů ZŠ využít jablka ze školní zahrady ve školní kuchyni. Jak ale zaznělo, český důvtip se s podobnými situacemi umí vyrovnat, takže jeden z výrobců na zákaz hygieniků prodávat oblíbené sýry z nepasterizovaného mléka pro lidskou konzumaci reagoval tím, že je prodává „pro zvířata“ (podobnou ukázkou střetu úřední mašinerie a ekonomického zájmu vzpomenu protažonista jednoho z filmů: vatikánská banka i přes oficiální stanovisko katolické církve investovala do výrobce prezervativů). Představeny ovšem byly zejména legální formy podpory místní ekonomiky v zahraničí či v ČR: pěstování zeleniny na zahrádkách, půjčování zařízení na výrobu kompotů a džemů, využívání klubů atd. Ilona Švihlíková přiblížila konflikt mocných globálních ekonomických firem se slábnoucími státy a nerozvinutou lokální ekonomikou jako těžkou, přetíženou střechu na slábnoucích zdech domu stojícího na ještě chatrnějších základech. Přitom místní ekonomika je ekologičtější a sociálnější, než podnikání nadnárodních firem, které bez větších potíží přenesou své aktivity z problematičtějšího území pryč, zdůraznila ekonomka s tím, že

ekonomiky se silnou lokální složkou lépe odolávají hospodářským krizím, protože mají jádro se soběstačným koloběhem. Vzpomněla také fenomén participativního rozpočtu, který posiluje a rozvíjí místní komunity, a tzv. nové ekonomické hnutí v USA, jež zkoumá ekonomické, sociální, ekologické aj. dopady působení nadnárodních firem a aktivizuje občany ke společnému postupu z obtížných situací. Upozornila, že zahraniční zkušenosti však nelze mechanicky přenášet – silné komunity v Jižní a Severní Americe jsou důsledkem slabé role tamních států. K semknutí a aktivizaci komunity přispívají krizové stavy, resp. pocit krize či (blížícího se) nebezpečí, kdy se pak obyvatelé vracejí k pozapomenutým výrobám, postupům a službám (zahrádky, skleníky, družstva, úvěrová družstva) a rychle si osvo-

„SILNÉ KOMUNITY V AMERICE JSOU DŮSLEDKEM SLABÉ ROLE STÁTU.“

- ILONA ŠVIHLÍKOVÁ

jují třeba i nové složitější nástroje podpory místního hospodářství, jako se stalo v případě totnesské libry, dodala Švihlíková. Uvedla, že obce si nejprve musejí zpracovat analýzu svého potenciálu a zmapovat toky peněz do a z obce a jejich příčiny, aby mohly přistoupit k restrukturalizaci – učinit efektivní kroky, které prostředky v místě otočí či udrží (kde lidé pracují, kde a za co utrácí). Přiblížila např. časové banky v USA (hodiny hlídání dětí za hodiny výuky jazyka či hodiny sbírání úrody apod.), výměnný systém (LETS), různá výrobní a spotřební družstva poukázala na přínos

FAIR TRADE NA DRUHÉ VYSOKÉ ŠKOLE

Fakulta tropického zemědělství České zemědělské univerzity v Praze se stala po Jihočeské univerzitě druhým vysokoškolským subjektem v ČR, který obdržel mezinárodní titul Fairtradová škola. Hlavní podíl na splnění pětice podmínek titulu měli dle děkana fakulty Jana Banouta studenti, zejména aktivisté organizace BeFair.

Fakulta oficiálně podporuje fair trade, nakupuje fairtradové výrobky, pořádá osvětové akce pro veřejnost, zařadila do výuky rozvojová témata a má skupinu pro řízení této činnosti. Studenti otevřeli obchůdek s fairtradovými produkty (potravin, textilní aj. výrobky) a funguje zde kávový automat s kávou z fairtradové plantáže a pražírny – a spotřebitelé prý jsou velmi kladně překvapeni vysokou kvalitou.

Rektor Jiří Balík při slavnostním předávání ocenil, že se mezi studenty a pedagogy zlepšilo povědomí o podmínkách pěstitelů kakaa, kávy, banánů ap., zejména ve třetím světě, a o prosazování spravedlivějšího rozdělení výnosu z prodeje plodin a různých výrobků. Vyzdvihl, že studenti přijali „silnou myšlenku“, když se přihlásili k tomu „být poctivý a pamatovat i na toho posledního – na toho, kdo pracuje na poli“. Jak přitom poznamenal, i v ČR jsou totiž zemědělci „ošukávání“.

Děkan konstatoval, že udělení titulu je výsledkem dlouholeté práce, které se kromě českých studentů zúčastnili i studenti zahraniční. Nejaktivnější studenti z jeho rukou převzali diplomy s pochvalným uznáním.

Fairtradové organizace uvádějí, že např. z konečné maloobchodní ceny banánu získá pracovník na plantáži dvě procenta (to podle velikosti banánu představuje sedm až deset haléřů), majitel plantáže obdrží 10 %, vývozci a dopravci zinkasují 22 %, distributoři a dozrávárny dostanou 12 %, maloobchod si přijde na 30 % a státy na celní a DPH vyberou 15, resp. devět procent.

veřejných zakázek pro místní podniky atp. Podtrhla, že vše ale musí probíhat transparentně, aby to získalo důvěru, podporu a účast místních lidí.

Koordinátorka AZ připomněla i další formy účasti občanů na řízení samosprávy, jako je program Open data, rozklikávací rozpočet apod. Vyzdvihla význam diskuse (občanů navzájem a občanů s politiky) jako protikladu ke konfrontačnímu a konfliktnímu jednání.

Debata starostů a zastupitelů se často stáčela k problému pasivity občanů – nezúčastňují se jednání zastupitelstev, veřejných schůzí apod. Šofr ocenil efekt vypracování strategie obce – co má a čeho chce dosáhnout. Sdělil, že v Kralovicích začali zelení, obnovou krajině struktury; výsadba zeleně a revitalizace potoka přitáhla občany, dostupné byly granty s nízkou spoluúčástí obce, rozběhly se brigády. Plánují výstavbu kanalizace (30 mil. Kč), opravu mostku (8,0 mil.) zateplení obecní hospody (2,0 mil.), ale i kogenerační jednotku a další projekty v úhrnu 130-150 mil. Jednou z myšlenek je být staročeskou obcí, oddychovou zónou pro Slaný. Obec, která má 190 obyvatel, dnes plánuje rozšíření na 550, přičemž hledí na to, aby do obce mohly bez obav o péči o děti přijít mladé rodiny. ◀

(kru)

Ve světě jsou již stovky základních, středních a vysokých škol s fairtradovým titulem, v ČR jej zatím získala Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Fairtradovým titulem se však pyšní také přibližně tisícovka obcí a měst, mj. Brusel, Kodaň, či Řím, v ČR kupř. Mladá Boleslav.

Čtveřice studentek pak představila loni založenou česko-ghanskou organizaci Nhoma, která si vytýčila za cíl v ghanském městě Kwi pomoci při vzdělávání tamních dětí, ale i starších občanů. Plánuje obnovit tamní knihovnu, chce přispět k zajištění truhlářského učebního oboru, pomáhat s pracovním uplatněním absolventů škol (pět základních a jedna střední), rozbíhá akci „Adoptuj si svůj koš“, kdy se občané mohou podílet na financování popelnice (5 Kč denně), atd.

Na programu slavnostního aktu bylo i promítnutí dokumentárního snímku „Podezřelá čokoláda“, navazujícího na film „Temná strana čokolády“ z roku 2011. Autoři porovnávají tvrzení, propagační a reklamní materiály největších světových výrobců čokolády (mj. Nestlé, Mars) o ukončení zneužívání dětské práce, o výstavbě škol v kritických regionech apod., se skutečností. Leccos už naznačil fakt, že novináři nemohli roky obdržet vstupní víza do Pobřeží Slonoviny, které je největším vývozcem kakaa, a nakonec tam našli nedokončené školní budovy, děti ohánějící se mačetami, s nimiž se pracuje právě na plantážích, atp. Firmy žádají po obcích a zdejších lidech spoluúčast na výstavbě škol, rolník si zde však vydělá v průměru 800 eur ročně, v dobrém roce tisícovku. Tudíž prostředky na spolufinancování a dokončení projektů, jež nadnárodní koncerny ve vyspělých zemích prezentují spotřebitelům jako akty vstřícné africkým rolníkům, nejsou. ◀

(kru)

Zpravodaj AZ
(březen 2014)

Odpovědný redaktor
Karel Růžička

Grafický design a sazba
Michal Černý

Do tohoto čísla přispěli:
Karel Růžička, Kateřina
Vojtíšková, Ilona
Švihlíková, Tomáš
Vokoun

Zdroj fotografií
www.sxc.hu

► Kolik procent kdo získá z ceny banánu

Web: www.alternativazdola.cz
E-mail: info@alternativazdola.cz
Facebook: www.facebook.com/alternativa.zdola
YouTube: kanál AlternativaZdola